

BARTER ŞİRKETLERİ

Giriş.

Barter kelimesi İngilizceden gelip, ürün veya hizmetin değiş tokuş (takası) olarak tanımlanmaktadır. İlk çağlardaki Barter karşılıklı takasın söz konusu olduğu bir ticaret modeli idi. Günümüzde Barter sisteminin işleyişi farklıdır; çeşitli sektörlerden firmalar bir Barter şirketine üye olmaktadır. Üye firma, ihtiyacı olan ürün veya hizmeti yine Barter şirketine üye olan başka bir firmadan satın alır, karşılığında da kendi ürün veya hizmetini Barter üyesi bir başka firmaya satar. Yani ilk çağlardaki gibi sadece iki tarafın karşılıklı alışverişi değil, birçok tarafın mevcut olduğu çok taraflı bir ticaret modelidir, çoklu takas finans ve ticaret sistemidir. Barter sistemi çok sayıda alıcı ve satıcıların ilişkilerini belirli kurallar çerçevesinde düzenleyen sistemli bir alışveriş kulübüdür.

Son zamanlarda Global ekonomik belirsizlikler nakit yönetimini oldukça zorlaştırıyor. Sürekli değişkenlik gösteren ekonominin ve rekabetin artmasından kaynaklanan likidite sıkıntılarını gidermekte yardımcı olan en etkili finansal enstrüman – Barter sistemidir.

Barter sisteminin gelişimi.

1929 yılında ABD’de yaşanmış ve bütün dünyayı etkilemiş ekonomik buhrandan sonra, Barter ticareti gündeme gelmiştir. Günümüzde dünya genelinde 900 milyar dolarlık bir işlem hacmi Barter şirketleri aracılığıyla gerçekleşmektedir. The Business Trend Analysts'in yaptığı araştırmada dünya ticaretinin %40'ının Barter sistemi ile yapıldığı tespit edilmiştir. Dünyadaki Barter ticaretinin örgütlendiği ve merkezi ABD’de bulunan Dünya Barter Birliği (IRTA)’nın verdiği raporda; çeşitli ülkelerde 900'den fazla barter şirketinin ve 800.000’den fazla kuruluşun aktif olarak Barter ticareti yaptığı belirtilmiştir.

Avrupa’da Barter kuruluşları, IRTA Avrupa ile bir Barter birliği çatısı altında toplanmışlardır. Bu barter organizasyonları, sistemin bölge geneline yayılmasını sağlamışlardır. Dünya’da özellikle gelişmiş ülkelerde, çeşitli sektörlerde 60 yılı aşkın süredir kullanılan Barter sistemi, ülkemizde fiili olarak 1992’den beri faaliyet göstermektedir

Dünyada Barter.

Barter, dünyada artık bir endüstri haline gelmiştir. Bugün, çeşitli ülkelerde 600.000'den fazla kuruluş barter ticareti yapmaktadır.

ABD, 40 yılı aşkın süredir Barter sistemini kullanırken aynı zamanda Barter’in en başarılı uygulandığı ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, her eyalette ve her şehirde bir Barter şirketi bulunmaktadır. ABD’de faaliyet gösteren Barter şirketlerinin, diğer ülkelerdeki Barter şirketlerinden en büyük farkı sistemden alım yapan borçlu firmanın her ay için belirli oranda faiz ödemesidir. Üyeler borçlarını kısa sürede ödemeleri için bu şekilde zorlanmaktadır.

Avrupa'daki Barter şirketleri, Amerika'daki uygulamalardan farklı bir yaklaşım içerisindedirler. Barter işini bir enformasyon bankacılığı olarak yapan Barter şirketlerinin temel amacı firmaları bu sisteme üye yapmaktır. Firmaları sisteme üye yaptıktan sonra sistemi kullanmalarına zaman ve emek harcamayan Barter şirketleri tüm bunları firmaların kendisinden beklemektedir. Bunun için de çoğu Barter şirketi firmalardan sadece üyelik ücreti almakta, yapılan Barter işlemlerinden komisyon almamaktadır. Üyelik süresince, sistemden yeterince faydalanmadığını düşünerek bir sonraki sene sözleşmesinin fesih eden üye sayısının çok olması, bu anlayıştan kaynaklanmaktadır.

Japonya'daki Barter şirketlerinin, diğer gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında, Barter'a çok farklı bir yorum getirdikleri görülmektedir. Öncelikle Barter şirketi sayısı azdır ve en önemlisi çok güçlü finans

kaynaklarına sahiptirler. Büyük organizasyonlar ile örgütlenmektedirler. Üyelerine çok zengin bir hizmet portföyü sunmaktadırlar. Firmaların hem satın alma hem de satış departmanları gibi çalışabilmekte, kendi fonları ile finansmanlarını sağlayabilmektedirler. Bunların dışında, teknoloji, pazarlama, üretim ve yönetim konularında profesyonel uzman kadroları ile firmaların taleplerini karşılamaktadırlar.

Türkiye'deki Barter sisteminde ise firmalar bir havuzda toplanmakta, Barter havuzuna üye olan firmalar, havuza arz ve talep ettikleri ürünleri bildirmektedirler. Merkezi sistemle, birbirlerinin ihtiyaçlarını öğrenen firmalar para kullanmadan ürün ya da hizmet takası yapmaktadırlar. Bir şirket, herhangi bir firmaya arz ettiği ürünün karşılığında aynı firmadan talebini alamıyorsa, havuzdaki başka bir firmadan talebini karşılayabilmektedir. Bütün bu işlemlerin organizasyonu Barter şirketleri tarafından yapılmaktadır.

Barter'ın gelişmiş ülkelerdeki uygulamaları dikkate alındığında, bir stok yönetim sistemi olarak kullanıldığı görülmektedir. İhtiyaçların karşılanması için finansman bulmada ve ürünlerin satılması için pazara ulaşmada çok geniş imkânlar sağlayan Barter, dünyada etkili bir pazarlama sistemi olarak kullanılmaktadır.

Barter Türleri.

Barter uygulamasında en çok kullanılan üç yöntem şunlardır:

1. Barter Exchange

Burada bir işletme ağına, bir broker (simsar) tarafından verilen aracılık hizmetiyle üyelerin kendi aralarında mal ve hizmet değişimi yapması söz konusu olmaktadır. Bu uygulama perakende barter olarak da tanımlanmaktadır. Büyük ölçekli üreticiler, hizmet işletmeleri, perakende satış yapanlar, bankalar, hatta serbest meslek grupları bile bu sisteme dâhil olabilmektedirler.

Perakende barter, yerel bölge veya ülke sınırları içinde yapılan ticari kapasiteyi geliştirmekten, günlük yaşamı iyileştirmeye kadar yapılan ticari faaliyetleri kapsayabilmektedir.

2. Toptan Barter

Üretici, ana dağıtım firması ve toptancı gibi konumlarda olan işletmelerin, kendi mal ve hizmetlerini ticari ilişkide buldukları işletmelerle takas etmeleri işlemleri bu gruba girmektedir. Bilinen en karakteristik örneği, basın yayın kuruluşlarının, reklamını aldıkları firmaların ürünleriyle reklam hizmetlerini takas etmeleridir. Genellikle nakit akışı temin etmek amacıyla yapılır. Üretici, toptancı ve dağıtım firmaları stokta kalan mallarını eritmiş olurlar.

3. Uluslararası Barter

Uluslararası barter uygulaması iki şekilde yapılabilmektedir.

3.1. Karşılıklı Ticaret (Countertrade)

Karşılıklı iki ülkenin mal takası anlamına gelmektedir. Bunlar uluslararası ticaret anlaşmalarıdır ve daha çok barter anlaşmaları türündedir. 1970'li yılların başlarından beri nakit sıkıntısı çeken ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında yapılmakta ve mal ve hizmet değişimlerini mümkün hale getirmektedirler. Bu barter anlaşmaları genellikle maden, tarım ürünleri ile bazı sanayi maddelerini kapsamaktadır. Bahsi geçen anlaşmaların dünya ticaret hacmi içindeki yerinin yaklaşık olarak %10 ve 500 milyar ABD Dolarından fazla değerde olduğu tahmin edilmektedir. Halen 100' den fazla ülkenin bu anlaşmalara taraf olduğu bilinmektedir.

3.2. Diğer Countertrade Anlaşmaları

Bunlar buy-back anlaşmaları, endüstri offsets, clearing agreements ve switch trading anlaşmalarıdır.

Barter Sisteminin Tarafları.

Barter sisteminin tarafları barter firması ve üyedir.

Barter Firması Barter sistemini organize eden ve işleten kurumdur.

Üye -ekonomik faaliyetin bir şekilde içinde bulunan her işletme sisteme üye olabilmektedir. Üyeler bazen belirli bir süre için sisteme dâhil olmakta, bazen de yalnızca bir işlem için üye olunabilmektedir.

Barter Şirketinin Özellikleri

Barter üyesi firma her türlü mal ve hizmet ihtiyacını sistemden satın alarak barteri bir finansman modeli olarak kullanabilir. Satın aldığı ürünün bedeli kadar barter sistemine USD ile borçlanır. Sistem, alıcı firmaya, borcunu kendi ürünü ile ödeyebilmesi için belli bir vade tanır. Bu vade sürecinde borçlu firmaya ürettiği mal ve hizmete olan talepler iletilir, satış gerçekleşirse firma borcunu ürünü ile ödemiş olur. Borçlu firma bu sürede hiçbir şekilde ürünü ile ödeme yapamaz ise borcunu vade bitiminde nakit olarak öder. Böylelikle bu süre için sıfır faizli dolar kredisi kullanmış olur.

Barter sisteminin işleyişi.

Barter sistemine üye olan firma satışa arz ettiği ürünleri ile bilgileri sistem danışmanı aracılığıyla barter şirketine sunmaktadır. Barter organizasyonunda bir mal ve hizmet havuzu oluşturulmaktadır. Barter üyeleri mal ve hizmet ihtiyaçlarını bu havuzdan karşılamaktadırlar. Satışın gerçekleşmesi için o ürüne alıcı çıkmalı, alıcı ile satıcı anlaşmalı ve barter şirketinin de bu işlemi onaylaması gerekmektedir. Bu sistemde fiyat alıcı ile satıcı arasında belirlenmekte olup, işletmelerde peşin fiyatın geçerli olması esastır.

Barter sisteminin avantajları.

Barter işlemleri her sektör ve işletme için önemli avantajlar sağlamaktadır. Avantajlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Yeni Pazarlara Ulaştırır ve Yeni Müşteriler Kazandırır, üye firmaların müşteri portföyleri gelişir.
- Üyeler Rekabetin Zararlı Etkilerinden Korunur
- % 100 Tahsilât Garantisi Sağlar
- Hızlı Tahsilât Olanağı Sunar
- Tedarik Kolaylığı Sağlar
- Ekonominin Krizlerden Etkilenmeyen Dinamik Bir Pazardır
- Alacak Değerinin Korur
- Ücretsiz ve Etkin Reklam Tanıtım Desteği Sağlar
- Atıl Kapasiteyi Değerlendirme İmkânı Sunar
- En Etkili Stok Satış Yöntemidir
- Güvenli, Kolay İhracat Sağlar
- Rekabet Üstünlüğü Sağlar
- Barter Pazarı Kendi Kendine Yeter
- Pazarda Serbest Piyasa Ekonomisi Şartları Geçerlidir
- Ayrıca Barter pazarında alım ve satımların reel fiyatlarla yapılması esastır.
- Ek Pazarlama ve Ciro İmkânı Sağlar

- Satışları Artırır
- Nakdiniz Kasanızda Kalır
- Kârı Yükseltir
- Vadeli ve Faizsiz Kredi İmkânı Sunar
- Güvenilir bir pazardır.

Barter sisteminin hukuki yapısı.

Kanunlarımızda Barter Ticaret ile ilgili özel bir mevzuat henüz bulunmamaktadır. Mevcut ticari mevzuatlardaki çeşitli hükümler, diğer ticari faaliyetlerle aynı koşullara bağlı kalmak koşuluyla, barter sistemi ile de ticaret yapılmasına imkân sağlamaktadır. Bu işlemler, TTK ve BK hükümlerine dayandırılmaktadır. Barter şirketi, elde ettiği komisyon gelirin, sistemde satış yapan üye ise bu satıştan doğan kazancının vergilerini gelir vergisi hükümleri çerçevesinde ödemektedir. Günümüzde BFFarter şirketleri ticaret mevzuatına göre adi şirketler olarak kurulmakta ve çalışmaktadırlar.

Sonuç.

Barter, para vermeden alışveriş imkânı sağladığından dolayı işletmeler için kolay bir finansman tekniğidir. İşletmelerde finansman yükünün hafifletilmesi, işletmenin sattığı mal ya da hizmetin girdi maliyetinin düşürülmesi anlamındadır. Barter finansman tekniği, diğer finansman tekniklerinden farklı olarak girdi maliyetini en aza indirmektedir. Çünkü Barter sistemiyle finansman, mal ve hizmet alımında para ve paranın yükü olan faizle değil, mal ya da hizmete karşılık, mal ya da hizmetle ödemektedir. Barter işlemleri paranın maliyetini arttığı dönemlerde son derece etkin bir finansman tekniğidir. Mal ya da hizmet arzı ile alışverişe başlanması işletmelerin ellerindeki atıl kaynakları yâda kullanmadıkları varlıkları değerlendirme imkânı sunmaktadır. Kısaca, günümüz ekonomisinde Barter uygulamaları geleceğin bir finansman tekniği olarak karşımıza çıkacaktır diyebiliriz.